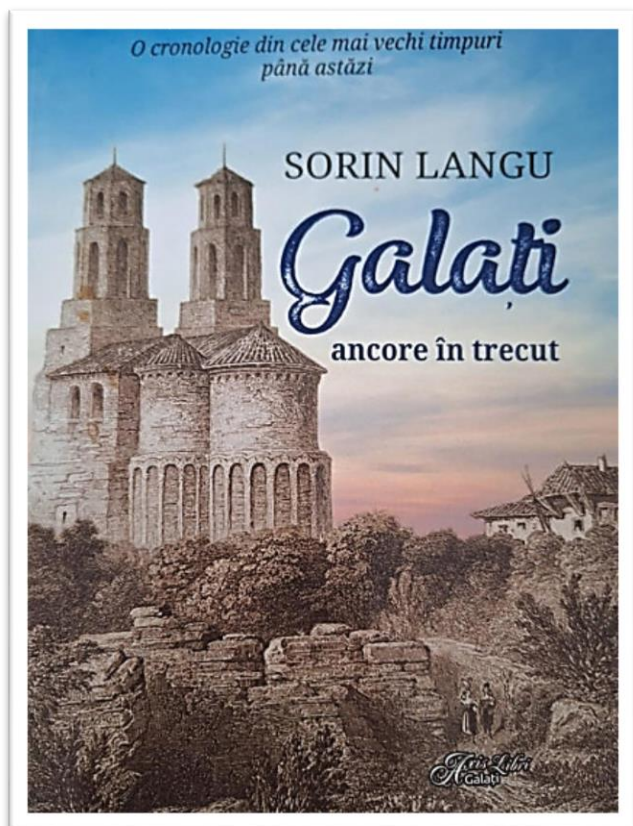

Sorin Langu, *Galați: ancore în trecut: o cronologie din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura Axis Libri, Galați, 2024, ISBN 978-606-039-058-9

Conf.univ.dr. OANA CENAC,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Cartea profesorului Sorin Langu continuă tradiția studiilor [1] dedicate orașului de la Dunăre, cu toată istoria sa zbuciumată, reușind să ofere o radiografie a Galațiului de azi, dar și a celui din alte vremuri când, prin „marea urbe a Moldovei, se preumblau Alexandru Ioan Cuza, Costache Negri, Lascăr Catargiu sau regii României.” [2]

Lucrările avute în vedere, despre Galați, elaborate cu acribie științifică, contribuie la o mai bună cunoaștere a istoriei orașului și oferă o perspectivă diferită, mai puțină cunoscută publicului

în memoria căruia sălășluiește încă versul nedrept al lui Barbu Nemțeanu, „oraș cumplit cu negustori”.

Volumul *Galați: ancore în trecut...* este dovada faptului că istoria orașului constituie un interesant și vast câmp de investigații, nevalorificat pe deplin.

Născută din considerente strict didactice și științifice, autorul fiind profesor la Colegiul Național „Vasile Alecsandri” din Galați, cartea dezvăluie cititorului, în cele peste 300 de pagini, o perspectivă cronologică asupra tuturor evenimentelor care au marcat toate etapele istoriei zonei în care s-a dezvoltat orașul: de la Preistorie și Antichitate, până la Evul Mediu, epoca fanariotă, epoca modernă, perioada interbelică, perioada comunistă și perioada postdecembristă.

Sursele folosite în elaborarea demersului științific sunt dintre cele mai variate, în funcție de epoca istorică cercetată:

„Dacă în primă fază avem de-a face cu rapoarte arheologice, studii geologice, numismatice, epigrafice, în Evul Mediu, vom găsi cronici, rapoarte de ambasadori, memorii ale călătorilor străini, letopisețe autohtone, pentru ca în epoca modernă să întâlnim cotidiene și reviste, iar în cea contemporană, bloguri, site-uri sau chiar emisiuni radio - tv. Sursele sunt diferite și ca proveniență: anuarele muzeelor din țară, rapoarte de săpături, colecții fotografice, arhive video, baze de date internaționale, colecții de documente interne și externe etc.”(p.8)

Foarte utile în munca de verificare și de confirmare a informațiilor au fost bibliotecile naționale, dar și colecțiile locale sau regionale:

„Există o mare discrepanță ca varietate și multitudine a surselor istorice: dacă în perioada medievală putem da de un Galați al călătorilor străini și de un altul reflectat de documentele autohtone, în perioada modernă, urbea dunăreană este nelipsită din peisajul cotidian european – în ziarele franceze, germane, engleze, austriece, italine sunt știri despre Galați aproape zilnic, de la simple notițe ale vaselor care intrau și ieșeau, până la informații ceva mai consistente. Această prezență a fost constantă până la Al Doilea Război Mondial.” (p.8)

În paginile cărții, sunt inserate mărturii ale unor călători străini, informații foarte utile despre personalități culturale, despre edificii semnificative din Galați (de pildă: construcția Mănăstirii Sf. Nicolae (1634-1640), zidirea Bisericii Fortificate Sfânta Precista (1647), Biserica Mavramol (1700-1703), finalizarea construcției Bisericii Vovidenia (1790), Biserica Sf.Vineri (în 1808, localizată în zona Mazepa, *Mahalaua Râpii*; arsă în 1821, rezidită în 1824, reconstruită în 1856 și distrusă de bombardamentul american din 1944), despre calamități precum ciuma (1652, 1729), holera (1911), inundații (1838, 1898, 1926, 1931), cutremure (1812, 1908), atacuri armate ale năvălitorilor (1651 – „tătarii jefuiesc Galațiul”, 1678 – „Galațiul este pustiit de turcii care treceau fluviul”; 1685 – „tătarii pradă din nou Galațiul”) ș.a.

Lucrarea conține și informații istorice valoroase, despre poziția strategică a Galațiului ca singur port al Moldovei la sfârșitul secolului al XV-lea, despre implicarea orașului în războaiele ruso-turce:

„1737-1738: în timpul războiului ruso-austro-turc, la sud de oraș sunt cantonate trupe otomane care ard Galațiul. Rușii intră în Moldova în iulie 1739, iar domnitorul Grigore Ghica se refugiază la Galați pentru a nu fi prins de turci. Este găzduit la Mănăstirea Sf. Nicolae și apoi la Biserica Mavramol”. (p.41)

Autorul volumului recurge la citarea însemnărilor despre Galați ale călătorilor străini pentru a oferi, cititorilor contemporani, impresii despre oraș, așa cum sunt mărturiile negustorului Tommaso Alberti (1609) și ale calugărului Niccolo Barsi (1633):

„După ce ne-am venit în fire (...) am ajuns în orașul Galați, loc foarte frumos, așezat pe malul fluviului Dunărea, pe care se aduc prea frumoase mărfuri din Constantinopol și Trapezunt, iar din acest oraș se vinde unt și brânză. Aici locuiesc moldoveni, turci, greci, unguri. Catolicii au o bisericuță. Se găsește pește din belșug, morun, icre negre, nisetri și crapei.” (p. 31)

sau ale călătorului englez Robert Bargrave (în 1652) și clericului sirian ortodox Paul de Alep (în 1653) care remarcă bunătatea locuitorilor și frumusețea clădirilor așezării dunărene:

„(...)Aerul este atât de bun și clima atât de temperate, mâncarea așa de ieftină. Și călătorii sunt primiți cu atâta bunătate, potrivit obiceiului, încât aproape nicio țară nu i se poate asemui. (...) Orașul nu este mare, dar clădirile sunt frumoase și bune (...) sunt zidite și acoperite cu țindrilă, pusă una peste alta și armonios împodobite. (...) Galațiul are opt biserici, cele mai multe de piatră (...) cea mai mare este închinată Maicii Domnului. Este toată din piatră fățuită, cu trei turlle înalte, în vârful cărora se află cruci mari, aurite”. (p. 34)

Sau notațiile, în drum spre Constantinopol, în 1755, ale ambasadorului polonez, Conte Mniszech:

„La Galați, oraș foarte înfloritor, așezat la malul Dunării, drum bun lângă un lac mare format din apele Prutului care se varsă în Dunăre mai jos de Galați, (...) așezarea lui este înfloritoare și prielnică pentru negoț; am văzut aici patru până la cinci vase turcești ancorate, sunt câteva biserici ortodoxe bine clădite și foarte vechi; sunt vreo sută de sate care atârnă de acest oraș de la capătul Moldovei, lângă care rușii au înfrânt pe turci în 1738.” (p. 42)

Lucrarea profesorului Sorin Langu înregistrează și consemnările vizitelor la Galați ale unor personalități ale timpului trecut, precum consulul francez Charles de Peyssonnel (1758-1759), matematicianul Ruggiero Giuseppe Boscovich, revoluționarul italian Giuseppe Garibaldi (1826), Pavel Kisselef (1830), pianistul Franz Liszt (1847), soprana Carlotta Patti, Carol I și prințul Ferdinand (14.09.1889), George Enescu (1909), comandantul armatei franceze, generalul Maurice Gamelin (1937), fostul împărat al Austro-Ungariei, Karl de Habsburg (5-6 noiembrie 1921), Ion Antonescu (1941), Regele Mihai I și Regina Mamă Elena (1943) ș.a.

Se evidențiază importanța orașului de-a lungul timpului, prin menționarea consemnării în documente importante, precum prima ediție a Atlasului lui Abraham Ortelius și celebra *Enciclopedie* a lui Diderot (p.42).

Sunt amintite, ca mărturii a dezvoltării orașului datorită poziției sale geografice, înființarea consulatelor (Austria, Prusia, Rusia, Sardinia, Belgia, Franța, S.U.A., Turcia, Elveția, Portugalia, Brazilia, Cehoslovacia, Polonia) și a viceconsulatelor (Anglia, Grecia, Norvegia, Suedia), acordarea statutului de oraș *porto franco* (1 iunie 1837), și stabilirea în 1856, după Războiul Crimeei, a sediului Comisiei Europene a Dunării, decizie luată de marile puteri ale vremii.

Cartea oferă informații prețioase despre personalități, gălățene prin origine, recunoscute național și internațional în domeniul lor de activitate. Ii amintim (cu menționarea anului nașterii lor) pe: generalul Alexandru Cernat (1828), medicul Mihail Petrini Galatzi (1846, inițiatorul primei catedre de dermatologie, la Spitalul *Colțea* din București), Gheorghe Duca (1847, inginer, întemeietorul Societății *Politehnice*), Ioan Nenițescu (1854), pictorul Nicolae Mantu (1871), medicul Constantin Levaditi (1874, m.c. al Academiei Române), pictorul Camil Ressu (1880), matematicianul Victor Vâlcovici (1885), compozitorul Dimitrie Cuclin (1885-1978), marele artist liric Nae Leonard (1886), Elisa Leonida Zanghirescu (1887, una dintre primele femei inginer din România), economistul Virgil Madgearu (1887), marele industriaș Max Auschnitt (1888), omul de știință și scriitorul Victor Papilian (1888), inginerul Nicolae Gheorghe Caranfil (1893-1978), inginerul George Fernic (1900), Maria Vera Rosenberg (Vera Atkins) (născută în 1908, una dintre cele mai importante femei-spion din Al Doilea Război Mondial; în 1987, guvernul francez i-a acordat *Legiunea de onoare* pentru activitatea de coordonare și de sprijinire a Rezistenței franceze; viața ei a inspirat celebrul personaj Money Penny, secretara șefei agentului James Bond), Nina Cassian (1924), Iordan Chimet (1924), Gheorghe I. Tohăneanu (1925), Ovid S. Crohmălniceanu (1921-2000), actrița Victoria Gagealov (1931), soprana Ileana Cotrubaș (1939), actorul Costel Constantin (1942), scriitorul Virgil Tănase (1945) ș.a.

La finalul cărții, autorul include o galerie de imagini color care immortalizează oameni și locuri din Galați, astfel încât cititorul poate reconstitui, prin lentila aparatului foto, imaginea de ansamblu a orașului: aspecte de viață citadină, Grădina din Centru, Catedrala, Banca *Dall Orso*, Palatul Episcopal, Piața Regală, Iahtul regal „Orientul” în portul Galați, secvență immortalizată cu primirea regelui Carol, la Galați, Banca Națională, Sediul Comisiei Europene

a Dunării. Coperta [3] cărții reproduce o imagine deosebită a Bisericii Precista, monument emblematic pentru oraș și pentru gălățeni deopotrivă, în spatele său profilându-se maiestuos fluviul Dunărea.

Radiografia amănunțită pe care profesorul Sorin Langu o realizează asupra aspectelor sociale, economice, culturale, științifice, spirituale și politice ale urbei de la Dunăre se oprește în 2020, dar poate și trebuie mereu completată, căci „istoria Galațiului se scrie în continuare” (p.8). Este o carte document, un instrument de cercetare util pentru pasionații de lectură, pentru toți gălățenii care au astfel prilejul să-și reamintească „istorii” cunoscute, să afle altele, mai puțin cunoscute sau deloc cunoscute, despre tot ceea ce fost și este acest oraș.

Note finale

[1] Avem în vedere: Moise N. Pacu, *Cartea Județului Covurlui*, București, 1891; Gh. N. Munteanu-Bârlad, *Galații*, Societatea de Editură Științifică – Culturală, Galați, 1927; Corneliu Stoica, *Monumente religioase din municipiul Galați*, Editura Alma, Galați, 2001; Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați. De la origini până la 1918*, ediția a II-a, Editura Partener, Galați, 2008; Marian Filimona (coord.), *Istoria trudită a fabricilor uitate*, Galați, 2008; Valentin Bodea, *Monumenete istorice și de arhitectură din orașul Galați din a doua jumătate a secolului al XX-lea* (vol.1), Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2009; Valentin Bodea, *Monumenete istorice și de arhitectură din orașul Galați din a doua jumătate a secolului al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea* (vol.2), Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2009; Valentin Bodea, *Monumenete istorice și de arhitectură din orașul Galați din a doua jumătate a secolului al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea* (vol.3), Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2009.

[2] Constantin Ardeleanu, *Cuvânt înainte* la Valentin Bodea, *Monumenete istorice și de arhitectură din orașul Galați din a doua jumătate a secolului al XX-lea* (vol.1), p.5.

[3] Au fost folosite gravurile existente în colecțiile Bibliotecii „V.A.Urechia” din Galați: Biserica Precista din „Provinces danubiennes et Roumaines”, Tom 1-2, Paris, Firmin Didot Frères, 1856 și „Erminy” Galatz, 1826.